

Lieta C-95/24 [Khuzdar]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 6. februāris

Iesniedzējtiesa:

Corte di appello di Napoli (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 6. februāris

Kriminālprocess pret:

ATAU

RĪKOJUMS

par prejudiciāla jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai saistībā ar Savienības iestāžu aktu spēkā esamību un interpretāciju

(Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pants)

La Corte di Appello di Napoli, sezione specializzata ope legis per le misure di prevenzione, [Neapoles apelācijas tiesa, Preventīvo pasākumu ope legis palāta] [..]

[..]

tiesvedībā saskaņā ar l. 69/05 [Likumu 69/05] par Slovērijas Republikas izdoto pasīvo Eiropas apcietināšanas orderi attiecībā uz:

ATAU, [..]

ņemot vērā 2015. gada 5. oktobra Eiropas apcietināšanas orderi, ko izdevusi Dunajskas Stredas rajona tiesa (Slovākija), lai izpildītu 2010. gada 23. augusta notiesājošo spriedumu krimināllietā Nr. 3T/219/2009, kas kļuva galīgs 2010. gada 7. septembrī un ir izpildāms attiecībā uz pieprasīto personu un ar ko minētajai personai tika piespriests sods par brīvības atņemšanu kopā uz 5 gadiem, kurš vēl pilnībā jāizpilda;

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

[omissis: valsts procedūra]

NORĀDA

§1. Pamatlietas fakti.

Slovākijas Republika kā dalībvalsts izdeva 2015. gada 5. oktobra Eiropas apcietināšanas orderi, lai izpildītu Dunajskas Stredas rajona tiesas (Slovākija) 2010. gada 23. oktobra notiesājošo spriedumu krimināllietā Nr. 3T/219/2009, kas kļuva galīgs 2010. gada 7. septembrī un ir izpildāms attiecībā uz pieprasīto personu ATAU (jeb ATAU) un ar ko minētajai personai tika piespriests sods – brīvības atņemšana uz kopā 5 gadiem, kurš vēl pilnībā jāizpilda. Pieprasīto personu 2023. gada 19. jūnijā Itālijā atrada un provizoriski arestēja kriminālpolicija un šai *Corte d'appello* ir jāizvērtē minētās personas nodošana, ko pieprasa Slovākijas Republika ar Eiropas apcietināšanas orderi. Pieprasītā persona tiesvedības ietvaros šajā tiesā apgalvoja un iesniedza pierādījumus par to, ka faktiski un likumīgi uzturas Itālijā vairāk nekā piecus gadus un lūdz ar to lūdz šai *Corte d'appello* atteikt viņa nodošanu un izdot rīkojumu par šai personai piespriestā Slovākijas kriminālsoda izpildi Itālijā, atzīstot minēto spriedumu par izpildāmu Itālijā.

Lai izvērtētu minēto pieteikumu, kas nav acīmredzami nepamatots, *Corte d'appello* lūdza Slovākijas Republikai aizpildīt apliecinājošu dokumentu, norādot notiesātajai personai piemērotās procesuālās garantijas. Dunajska Stredas tiesa ar 2023. gada 2. novembra paziņojumu atbildēja, ka notiesātais personiski piedalījās tās lietas izskatīšanā, kurā tika pieņemts viņu notiesājošais spriedums. Tomēr lietas izskatīšanā viņam palīdzēja un viņu pārstāvēja advokāts. Turklāt viņam netika paziņots par dienu un vietu, kurā tiks izskatīta lieta, taču viņš zināja par paredzēto lietas izskatīšanu, jo 2009. gada 28. septembrī tika arestēts un ievietots pirmstiesas apcietinājumā Slovākijā par šo pašu nodarījumu, 2009. gada 15. novembrī tika atbrīvots no apcietinājuma un ievietots bēgļu nometnē Slovākijā un pēc tam 2009. gada 31. decembrī viņš aizbēga, neatgriežoties un nepaziņojot adresi paziņojumu saņemšanai, tāpēc Slovākijas tiesa vairs nevarēja ar viņu sazināties vai nosūtīt viņam pavēsti par ierašanos uz tiesas sēdi. Šī iemesla dēļ minētā tiesas sēde notika notiesātajam klāt neesot, jo viņš nebija atrodams, kaut arī zināja par lietas izskatīšanu, un lietas izskatīšanā viņam palīdzēja un viņu pārstāvēja advokāts un tas noslēdzās ar notiesājošu spriedumu, piespriežot brīvības atņemšanu uz 5 gadiem.

Tā kā pašreizējā situācijā, ja vien netiek iesniegta papildus informācija, šķiet, ka nepastāv nekādi citi iemesli, lai atteiktu nodošanu, šai *Corte d'appello* ir jāpārbauda, vai pastāv nosacījumi nodošanas atteikšanai pēc sprieduma, ar kuru pieprasītajai personai tika piespriesta brīvības atņemšana uz 5 gadiem, atzīšanas izpildei Itālijā, kā to ir pieprasījusi šī persona.

§2. Itālijas valsts tiesību normas.

Legge n. 69 del 22.4.2005 [2005. gada 22. aprīļa Likuma Nr. 69] (*Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* [Noteikumi par valsts tiesību saskaņošanu ar Padomes pamatlēmumu 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm]) 18.bis panta 2. punkts, redakcijā, kas piemērojama *ratione temporis*, paredz, ka “ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izdots, lai izpildītu sodu vai lai piemērotu ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, apelācijas tiesa var atteikt Itālijas pilsoņa vai personas, kura likumīgi un faktiski pastāvīgi dzīvo vai uzturas Itālijas teritorijā vismaz piecus gadus [...], nodošanu, ar nosacījumu, ka šāds sods vai drošības līdzeklis tiek izpildīts Itālijā saskaņā ar tās tiesību aktiem”. Attiecībā uz ATAU (jeb ATAU), pamatojoties uz lietas materiāliem, šķietami nevar izslēgt, ka šādi nosacījumi pastāv.

Decreto legislativo n. 161 del 07.9.2010 [2010. gada 7. septembra Likumdošanas dekrēta Nr. 161] (*Disposizioni per conformare il diritto interno alla Decisione quadro 2008/909/GAI relativa all'applicazione del principio del reciproco riconoscimento alle sentenze penali che irrogano pene detentive o misure privative della libertà personale, ai fini della loro esecuzione nell'Unione Europea* [Noteikumi par valsts tiesību saskaņošanu ar Padomes Pamatlēmumu 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā]) 24. pants paredz, ka gadījumā, ja *Corte d'appello* atsaka nodošanu, ko pieprasa ar Eiropas apcietināšanas orderi, kas izdots uz notiesājoša sprieduma krimināllietā pamata, un izdod rīkojumu par soda izpildi Itālijas teritorijā, tai vienlaikus ir jāatzīst par izpildāmu Itālijā citas valsts notiesājošo spriedumu krimināllietā, uz kura pamata tika izdots Eiropas apcietināšanas orderis, ja pastāv nepieciešamie nosacījumi.

Tāpēc saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem *Corte d'appello*, ja tā nolemj atteikt nodošanu un izdod rīkojumu par citā valstī piesprietā kriminālsoda izpildi Itālijā, saskaņā ar 2010. gada 7. septembra Likumdošanas dekrētu Nr. 161 ir jāatzīst šo notiesājošo spriedumu un tā to var darīt tikai tad, ja pastāv nepieciešamie nosacījumi.

2010. gada 7. septembra Likumdošanas dekrēta Nr. 161 [...] 13. panta 1. punkts paredz, ka “*apelācijas tiesa atsakās atzīt notiesājošu spriedumu šādos gadījumos: [...] i) ja attiecīgā persona personīgi nav ieradusies uz tās lietas izskatīšanu, kuras rezultātā tika pieņemts izpildāmais nolēmums, izņemot gadījumus, kad apliecinošajā dokumentā ir norādīts: 1) ka attiecīgā persona savlaicīgi saņēma pavēsti un tādējādi tika informēta par plānoto lietas izskatīšanas dienu un vietu vai saņēma oficiālu informāciju ar citiem līdzekļiem tādā veidā, ka ir nepārprotami konstatēts, ka persona par to zināja, kā arī tika informēta par to, ka*

nolēmums var tikt pieņemts aizmuguriski; vai 2) ka, zinādama par plānoto lietas izskatīšanas dienu, bija pilnvarojusi attiecīgās personas vai valsts ieceltu advokātu aizstāvēt viņu lietas izskatīšanā, un minētais advokāts patiešām aizstāvēja attiecīgo personu lietas izskatīšanā; vai 3) ka pēc nolēmuma saņemšanas un, būdama skaidri informēta par tiesībām uz lietas atkārtotu izskatīšanu vai pārsūdzību, kurā personai ir tiesības piedalīties un kura dod iespēju lietu, tostarp jaunus pierādījumus, atkārtoti izskatīt pēc būtības, ir skaidri paziņojusi, ka neapstrīd nolēmumu vai attiecīgajā termiņā nav lūgusi lietas atkārtotu izskatīšanu vai pārsūdzību”.

Šajā gadījumā, kā minēts iepriekš, pieprasītā persona nekad nav tikusi informēta par plānoto lietas izskatīšanas dienu un vietu, kā tas paredzēts 1) punktā, ne arī par plānoto lietas izskatīšanas dienu, kā tas paredzēts 2) punktā, un nav saņēmusi arī 3) punktā paredzēto informāciju. Proti, Slovākijas Republika paziņoja, ka notiesātais zināja tikai par lietas izskatīšanu, jo pirms šī procesa uzsākšanas bija arestēts un ievietots pirmstiesas apcietinājumā uz trīs mēnešiem un pēc atbrīvošanas viņš aizbēga, neatstājot ziņas par sevi, tāpēc nebija iespējams viņu informēt par plānoto lietas izskatīšanas dienu un vietu, kā arī par to, ka nolēmums tiks pieņemts arī aizmuguriski.

Tādējādi, ja *Corte d'appello* šajā lietā nolemtu atteikt nodošanu un noteikt soda izpildi Itālijā, tā to nevarētu darīt, jo vienlaikus pastāv nosacījumi, lai sprieduma atzīšanu atteiktu.

Tomēr attiecībā uz procesuālajām garantijām, kas saistītas ar Eiropas apcietināšanas orderi, *legge n. 69 del 22.4.2005* [2005. gada 22. aprīļa Likuma Nr. 69] [...] 1. panta 1.bis punkts, redakcijā, kas piemērojama *ratione temporis*, paredz, ka “ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izdots, lai izpildītu sodu vai piemērotu ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kas piespriests tādas tiesvedības rezultātā, kurā attiecīgā persona nav piedalījies personiski, šajā apcietināšanas orderī ir jābūt arī norādei par vismaz vienu no šādiem nosacījumiem: [...] b) attiecīgo personu, kura zināja par lietas, kuras rezultātā tika pieņemts minētais nolēmums, izskatīšanu, šīs lietas izskatīšanā pārstāvēja attiecīgās personas vai valsts iecelts advokāts”.

Līdz ar to jāsecina, ka tad, ja notiesātā persona ir tikusi informēta, ka pret viņu ir uzsākta tiesvedība un tai palīdz advokāts, nodošana Eiropas apcietināšanas ordera izpildei ir atļauta, savukārt soda atzīšana izpildes valstī nav atļauta.

Proti, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi, nodošana ir atļauta ar vienkāršu nosacījumu, ka notiesātā persona, kurai palīdz advokāts, ir informēta tikai par paredzēto lietas izskatīšanu; savukārt, sprieduma atzīšana izpildes valstī ir atļauta ar nosacījumu, ka notiesātā persona, kurai palīdz advokāts, ir informēta par plānoto lietas izskatīšanas dienu.

Šie noteikumi konkrētajā gadījumā nosaka to, ka ATAU (jeb ATAU) var tikt nodots Slovākijas Republikai, jo viņam palīdzēja advokāts un viņš bija informēts

par lietas izskatīšanu, un, lai gan viņš vairāk nekā piecus gadus faktiski dzīvo Itālijas teritorijā un lūdz atteikt nodošanu, Itālija nevar atteikt šo nodošanu un noteikt soda izpildi Itālijā tāpēc, ka viņš nebija informēts par plānoto tiesvedības dienu.

Līdz ar to rodas paradoksāla situācija un fakts, ka procesuālās garantijas, kas paredzētas notiesātajam saistībā ar atzīšanu, ir lielākas par tām procesuālajām garantijām, kas paredzētas notiesātajam saistībā ar Eiropas apcietināšanas orderi, ietekmē notiesāto nelabvēlīgi un nevis labvēlīgi.

Proti, šajā gadījumā ATAU (jeb ATAU) nevar gūt labumu no nodošanas atteikuma saistībā ar viņa faktisko piecu gadu uzturēšanos Itālijā, jo, paradoksāli, procesuālā garantija (informācija par lietas izskatīšanu), ko viņam piemēro Slovērijas Republika, ir mazāka par to, kas paredzēta sprieduma atzīšanai (informācija par plānoto lietas izskatīšanas dienu), kura, ja tā tiktu piemērota, ļautu viņam izpildīt sodu Itālijā pēc nodošanas atteikuma.

Tādā veidā pieprasītā persona zaudē tiesības izciest sodu izpildes valstī nevis tāpēc, ka viņai tiek piemērota lielāka procesuālā garantija, bet gan, paradoksāli, tāpēc, ka viņai tiek piemērota mazāka procesuālā garantija, un tādējādi minētai personai tiek nepamatoti nodarīts dubults kaitējums, jo, pirmkārt, lieta tiek izskatīta aizmuguriski, personai nesāņemot informāciju par plānoto lietas izskatīšanas dienu, un, otrkārt, kaut arī tiek izpildīti pārējie nosacījumi, persona tiek nodota sprieduma valstij, tā vietā, lai izciestu sodu izpildes valstī.

Turklāt šī sistēma rada tādu paradoksālu situāciju, kuras rezultātā to pašu notiesājošo spriedumu krimināllietā nevar atzīt izpildei Itālijā, jo piemērotā procesuālā garantija (informācija par lietas izskatīšanu) ir mazāka par paredzēto procesuālo garantiju (plānotā lietas izskatīšanas diena), taču pieļauj nodošanu sprieduma valstij, lai izpildītu sodu. Tādējādi vienā Eiropas tiesiskajā telpā tiek uzskatīts, ka vienam un tam pašam spriedumam nav minimālās procesuālās garantijas, lai varētu to izpildīt, bet tam ir minimālā procesuālā garantija, lai varētu veikt nodošanu sprieduma izpildei tai valstij, kura šo spriedumu izdevusi, piemērojot notiesātajai personai mazāko garantiju.

Tāpēc šis secinājums ir jāsalīdzina ar Savienības tiesību normām, lai novērtētu, vai minētās Savienības tiesību normas var interpretēt un vai tās ir spēkā tādā nozīmē, ka nodošanu var atteikt pēc sprieduma atzīšanas izpildei izpildes valstī arī tad, ja nepastāv procesuālā garantija, kas paredzēta sprieduma atzīšanai, taču pastāv procesuālā garantija, kas paredzēta nodošanai, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi.

§3. Eiropas Savienības tiesību normas.

Padomes Pamatlēmuma (2002. gada 13. jūnijs) 2002/584/TI *par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm* 4. panta 6. punkts paredz, ka izpildes valsts tiesu iestāde var atteikt nodošanu, ja Eiropas

apcietināšanas orderis ir izsniegts brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, ja pieprasītā persona paliek izpildes dalībvalstī, ir izpildes dalībvalsts pilsonis vai rezidents un šī valsts apņemas izpildīt spriedumu saskaņā ar tās tiesību aktiem.

Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) *par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā* 25. pantā ir noteikts, ka gadījumā, ja izpildes valsts tiesu iestāde atsaka nodošanu saskaņā ar 2002. gada 13. jūnija Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI 4. panta 6. punktu, šī paša 2008. gada 27. novembra Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI noteikumi ir jāpiemēro arī attiecībā uz atzīšanu kriminālsoda izpildei.

Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI [..] 9. panta 1. punkta i) apakšpunktā ir paredzēts, ka “*izpildes valsts kompetentā iestāde var atteikties atzīt spriedumu un izpildīt sodu, ja: [...] i) saskaņā ar 4. pantā paredzēto apliecinājošo dokumentu persona personiski nepiedalījās tās lietas izskatīšanā, kurā pieņemts spriedums, izņemot gadījumus, kad apliecinātajā dokumentā norādīts, ka saskaņā ar sprieduma dalībvalsts tiesību aktos paredzētajām procesuālajām prasībām attiecīgā persona: i) vai nu savlaicīgi saņēma pavēsti un tādējādi tika informēta par tās lietas izskatīšanas plānoto dienu un vietu, kurā pieņemts spriedums, vai ar citiem līdzekļiem saņēma oficiālu informāciju par minētās lietas izskatīšanas plānoto dienu un vietu tādā veidā, ka ir nepārprotami konstatēts, ka attiecīgā persona zināja par paredzēto lietas izskatīšanu, un tika informēta par to, ka spriedums var tikt pieņemts aizmuguriski; vai arī ii) zinādama par paredzēto lietas izskatīšanu, bija pilnvarojusi attiecīgās personas vai valsts ieceltu pārstāvi aizstāvēt viņu lietas izskatīšanā, un minētais pārstāvis patiešām aizstāvēja attiecīgo personu minētajā lietas izskatīšanā; vai arī iii) ir saņēmusi spriedumu un, būdama skaidri informēta par tiesībām uz lietas atkārtotu izskatīšanu vai pārsūdzību, kurā personai ir tiesības piedalīties un kura dod iespēju lietu, tostarp jaunus pierādījumus, atkārtoti izskatīt pēc būtības, un kuras rezultātā sākotnējais spriedums varētu tikt atcelts: ir skaidri paziņojusi, ka neapstrīd spriedumu vai attiecīgajā termiņā nav lūgusi lietas atkārtotu izskatīšanu vai pārsūdzību”.*

Tātad Savienības tiesību aktos ir skaidri noteikts, ka nosacījums, lai izpildes valstī tiktu atzīts notiesājošs spriedums krimināllietā, kas pieņemts aizmuguriski, ir tāds, ka šai personai palīdz advokāts un viņa ir informēta vismaz par plānoto lietas izskatīšanas dienu. Tāda pati ir attiecīgā Itālijas valsts tiesību norma.

Atšķirība ir tā, ka Itālijas tiesībās, kā minēts iepriekš, ir paredzēts, ka, ja šī procesuālā garantija nepastāv, valsts tiesa “*atsakās atzīt*”, savukārt Savienības tiesībās ir paredzēts, ka šādā gadījumā izpildes valsts tiesa “*var atteikties atzīt*”. Tādējādi, pamatojoties uz saskaņotajiem Itālijas tiesību aktiem, *Corte d'appello* ir pienākums atteikt atzīšanu, savukārt saskaņā ar Savienības tiesību aktiem *Corte d'appello* ir tiesības, bet ne pienākums, atteikt atzīšanu.

Šī atšķirība ir būtiska izskatāmajā lietā. Proti, piemērojot saskaņotos Itālijas tiesību aktus, nav iespējams atzīt spriedumu izpildei Itālijā tāpēc, ka ATAU (jeb ATAU) nebija informēts par plānoto lietas izskatīšanas dienu, un tādējādi *Corte d'appello* viņu būtu jānodod Slovākijas Republikai, neskatoties uz to, ka viņam ir tiesības izciest sodu Itālijā un viņš to ir lūdzis. Savukārt, piemērojot Savienības tiesību aktus, kas ir saskaņoto tiesību aktu avots, izpildes valsts tiesai ir rīcības brīvība izvērtēt, vai atzīt citas valsts notiesājošo sprieduma krimināllietā, un, ja šis spriedums tiek atzīts, atteikt nodošanu un noteikt soda izpildi Itālijā.

Tātad šķiet, ka Itālijas likums, ar kuru kriminālsodu atzīšanu saskaņo ar Savienības tiesību aktiem, gan tieši, gan ar Eiropas apcietināšanas ordera starpniecību, ir pretrunā Savienības tiesību aktiem, jo tajā ir paredzēts, ka atzīšanas atteikums ir obligāts un nevis fakultatīvs gadījumā, ja netiek ievērotas iepriekš norādītās minimālās procesuālās garantijas.

Tāpēc ir jānoskaidro, vai Savienības tiesību akti ir jāinterpretē un vai tie ir spēkā šajā nozīmē.

Tādēļ ir nepieciešams uzdot prejudiciālu jautājumu saskaņā ar LESD 267. pantu.

§4. Prejudiciālais jautājums.

Eiropas Savienības Tiesai tiek jautāts, vai šādu pantu noteikumi kopā:

- 2002. gada 13. jūnija Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI 4. panta 6. punkts;
- 2008. gada 27. novembra Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI 9. panta pirmā punkta i) apakšpunkts un 25. pants;

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

1. izpildes valsts tiesai, kurai tiek lūgts atzīt citas valsts izpildāmu notiesājošu spriedumu krimināllietā, ir rīcības brīvība un nevis pienākums atteikt sprieduma atzīšanu, ja tiek konstatēts, ka lietas izskatīšanā, kuras rezultātā tika pieņemts minētais spriedums, apsūdzētajam netika nepiemērota neviena no 2008. gada 27. novembra Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI 9. panta pirmā punkta i) apakšpunktā paredzētajām procesuālajām garantijām?
2. izpildes valsts tiesai, kurai tiek pieprasīta nodošana, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi, kas izdots sprieduma izpildei, ja pastāv kopā nosacījumi, lai notiesāto personu nodotu sprieduma valstij, un nosacījumi, lai nodošanu atteiktu un vienlaikus noteiktu soda izpildi izpildes valsts teritorijā, ir tiesības atteikt nodošanu, atzīt spriedumu un noteikt tā izpildi šīs valsts teritorijā arī tad, ja tās lietas izskatīšanā, kuras rezultātā tika pieņemts atzītais nolēmums, apsūdzētajam netika

piemērota neviena no 2008. gada 27. novembra Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI 9. panta pirmā punkta i) apakšpunktā paredzētajām procesuālajām garantijām?

[*omissis*: norādes valsts kancelejai]

Neapole [..]

[..]

DARBA VERSIJA